

Örök élet.

Istenem, vajjon meddig élek, s ha meghalok, mi lesz velem? Nincs ember, kinek szívére ez a nagy, komoly kérdés előbb vagy utóbb reá ne ütne. Vannak, akik megnyugtató választ sohase találnak; vannak, akik arra a sötét gondolatra jutnak, hogy a koporsófödéllel minden lezárul; vannak, akik riadtan keresik a bizonyítékokat, melyekkel szívük vágyát az örök élet után alátámaszthatják.

Amíg földön élünk, csak „tükör által, homályosan látunk“, „csak rész szerint van bennünk az ismeret“. A nagy titkot, hogy mi lesz majd velünk, csak akkor fogjuk megtudni, ha „színről-színre“ látunk, — ha a nagy eset bekövetkezett. (I. Kor. XIII. r. 12. v.) Addig csak a hit és a remény festeget a túlvilági életről képzeletbeli képeket.

Nemcsak egyéni sorsunkat, jövőnket érinti ez a nagy kérdés. Érinti mindazokét, akiket szerettünk és eltemettünk. Vajjon mi történt velük, élnek-e, hol vannak, mennybe

jutottak-e, lesz-e velük valaha újra találkozá-
sunk? Az ő sorsuk talán még jobban nyugta-
lanít, mint a magunké! Lehet, hogy van olyan
ember, aki az örök élet reménye nélkül is le-
tudja élni földi életét. Az elmúlás gondolatá-
val kibékült s beletörődött abba, hogy egy na-
pon mindennek vége legyen. Olyan ember
azonban, aki gyermeke, vagy élettársa halála
fölött nyugodtan napirendre térne és kibékült
volna a gondolattal, hogy ők, akiket úgy sze-
retett, mint szíve jobbik felét, örökre semmivé
váltak és sohase lesz velük találkozása, olyan
ember nem született erre a világra. Milyen ke-
gyetlen kísérlet lenne az, ha valaki azzal akar-
na vigasztalni egy anyát, hogy fájdalma, me-
lyet gyermeke elvesztése fölött érez, csak a
síríg tart csupán, a sírnál majd, mint minden,
az is megszűnik!

A szív az életosztón erejével vágyik az
örök élet után. Kétségtelen, hogy ez a vágy
magában még nem elég bizonyíték amellest,
hogy az élet a síron túl is csakugyan tovább
folytatódik. Viszont joggal kérdezhetjük,
miért ébresztett volna Isten az emberi szívek-
ben olyan vágyat, amely sohase teljesül? Ér-
telmi okoskodással az örök életet maradékta-
lanul se bizonyítani, se tagadni nem lehet.

Nem, mert az örök élet észfölötti hitigazság,
mint Isten. Ész fölötti, de nem észellenes. Ész
fölötti az, amit az ész föl nem ér, de azért le-
hetségesnek tart, — sőt bizonyítékokat is tud
felhozni mellette. Észellenes az, ami az ész-
szel ellenkezik és amit ezért az ész lehetetlen-
nek tart. Az emberek akkor esnek legkönnyeb-
ben hitetlenségbe, amikor a kettőt, az ész fö-
löttit és az ész ellenest összetévesztik. Tagad-
nak mindent, amit értelmük föl nem ér, szám-
tani vagy logikai tételekben kifejezni nem tud.
Nem gondolnak arra, hogy ez csak értelmük
és megismerő képességük korlátoltságát je-
lenti csupán. Sok dolgok vannak az ég alatt s
a föld felett, melyeket értelmünk ma még fel
nem ér, megmagyarázni nem tud, de azért
szent valóságok. Az örök élet is ezek közé a
szent valóságok közé tartozik. Titkát, mint
Istent, a bölcs lángesze föl nem éri, de azért
létét nem tagadhatja, sőt sok bizonyítékot tud
felhozni mellette.

Amilyen bizonyos az, hogy van Isten és
Isten gondviselő Atyánk, „az Isten szeretet“,
éppen olyan bizonyos az is, hogy van örök
élet. Honnan jöttünk, hová megyünk, miért
születtünk, miért élünk, ha meghalunk, mi lesz
velünk? A kérdésre más választ adni nem le-

het csak ezt: Isten hívott életre, ő szabta meg sorsunk, jövőnk: „Mert ha élünk az Úrnak élünk, ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Akár éljünk, akár haljunk, az Úréi vagyunk.“ (Rom. XIV. r. 8 v.) Isten az embert szeretetének tárgyául teremtette. Azt akarta, hogy sok teremtményei között legyen egy, akiben szeretete nemcsak nyilvánvalóvá, hanem tudatossá is válik és aki legalább részben viszonzni is tudja azt. Mi tehát Isten szeretetének tényeként születünk és élünk. Isten gyermekei vagyunk. Lelkünk az ő lelkéből való lélek. Célnk: igyekezzünk hasonlatosak lenni Őhozzá. „Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes“ (Máté V. r. 48 v.) — mondotta Jézus. A történelem tulajdonképpen azt írja le, hogy mit tett Isten azért, hogy az embereket a szellemi és erkölcsi fejlődés útján céljukhoz, a tökéletességhez közelebb segítse. Igaz, a fejlődés üteme lassú, nagy, néha tragikusnak látszó zökkenőket mutat. Iránya mégis a tökéletesedés. Igaz, — szeretetének tárgyául tökéletes embereket is teremthetett volna Isten erre a világra. Nem ezt tette, gyarló embereket teremtett, akik csak a fejlődés útján, lassan előre haladva közelítik meg a célt, a tökéletességet. Miért akarta ezt így? Ő tudja, ez az Ő titka.

Az azonban bizonyos, hogy Isten nem azért szeret, mintha mi arra különös érdemet szereztünk volna. Még azt se mondhatjuk, hogy iránta való hűségünk jutalmaként szeret. Ha teljes szívünkől, teljes lelkünkől és minden erőnkől szeretjük is mi az Istent, ez csak azért van, mert Ő előbb szeretetet ébresztett szívünkben. Isten azért szeret, hogy szeretete bennünk nyilvánvalóvá és tudatossá váljék s legalább részben rólunk visszasugározzék.

Ezért van az, hogy áldott napját jókra és gonoszokra egyaránt felhossa. Lehetetlen azonban elképzelni, hogy Isten szeretete, mellyel Ő minket teremtett és sorsunkat úgy irányítja, hogy a fejlődés útján célunkhoz, a tökéletességhez fokozatosan közelebb jussunk, csak a sírig tartana, a test halálának pillanatában örökre megszakadna. Lehetetlen azt képzelni, hogy Isten az emberi lelket, mely az Ő lelkéből való lélek, csak addig szeresse, amíg testben él, azután elveszni engedje. Ha csak Teremtőnk volna nekünk Isten, talán mondhatná, megbántam, hogy embert teremtettem. Mert nem olyanok vagyunk, mint amilyeneknek Isten minket látni szeretne. Gyarlók vagyunk, a lelket, melyet Isten lehelt belénk, sokszor besározzuk. De gyarlóságunkban, be-

sározott lélekkel is Isten gyermekei, szeretetének tárgyai vagyunk. Lehetetlen elképzelni, hogy azt a lelki közösséget, amely így Isten között, mint Atyánk között és közöttünk fennáll, melyet jó tetszése szerint Ő maga létesített, a halál valaha is megszakíthatná. Isten mindenhatóságának fönséges gondolatával ellenkezne ennek föltételezése. Ez azt jelentené, hogy a halál, ez a sötét angyal erősebb, mint Isten. Keresztül tudja húzni Isten akaratát, meg tudja szüntetni azt a viszonyt, melyet Isten Önmaga és az emberek között teremtett. Meg tudja Istent fosztani az Ő szeretett gyermekétől. Ezzel szemben az igazság az, amit Pál apostol mondott: „Meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem jelenvalók, sem következők, sem magasság, sem mélység, sem semmi más teremtmény nem szakíthat el minket Istennek szerelmétől, mely vagyon a mi Urunk Jézus Krisztusban.“ (Rom. VIII. r. 38—39 v.) „Mert ha élünk, az Úrnak élünk, ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Azért akár éljünk, akár haljunk, az Úréi vagyunk.“ (Rom. XIV. r. 8 v.) A test halála a halhatatlan lélek életében csak egy epizód csupán, a lélek a test halála után új létformát

ölt. Hiszem az örök életet, mert hiszem, hogy „az Isten szeretet“.

A jó Isten szeretete mindennél erősebb bizonyíték az örök élet mellett. Erősebb még Jézus feltámadásánál is. Azt mondhatná ugyanis valaki, hátha tévedtek azok, akik Jézus feltámadásának esetét megírták, hiszen emberek voltak, tévedhettek. Abban azonban hogy Isten szeret, nem tévedek, azt minden nap boldogan tapasztalom. Azt, hogy Jézus feltámadott, sőt áldott lelke sohase is látott halált, szentül hisszük, nemcsak azért, mert a Bibliában azt írva találjuk, hanem mindenek felett azért, mert lehetetlennek tartjuk azt, hogy Isten az ő legtökéletesebb gyermekét, kiben lelke gyönyörködött, elveszni engedte volna. Hitünk Jézus halhatatlanságában és lelkünk örök életében olyan erős, hogy még akkor is megállna, ha azt az evangélium leírása alá nem támasztaná.

Ha nem is lehet az örök életet ész-okokkal úgy, mint egy számatni vagy logikai tételt bebizonyítani, mert ész fölötti igazság, ésszerűen nem is tagadhatjuk, sőt sok érvet tudunk felhozni mellette. Kétségtelen, hogy a test és lélek állapota egymást kölcsönösen befolyásolják. A testi betegség legtöbbször lelkileg is le-

hangolttá teszi az embert. Viszont, ha valami öröm éri, mintha izmai is feszülnének az örömtől. Az öreg korban a testi erő hanyatlásával az ember szellemi ereje is gyöngülni látszik. Ebből arra szoktak következtetni, hogy a testtel együtt a lélek is megszűnik élni. Ezzel szemben azonban számtalan olyan esetre lehet rámutatni, amely ennek az ellenkezőjét mutatja. Gyöngé testű, törékeny szervezetű emberek sok esetben csodálatosan nagy lelki erőt mutatnak. Vannak aggastyánok, akiknek szellemi frissességük örökké megmarad. A testi erő meggyöngülésének nem szükségszerű velejárója a lelki erő meglankadása. Az, hogy az ember szellemi ereje korának előrehaladottságával gyakran lankadni látszik, legfennebb csak azt bizonyítja, hogy a lélek a meggyöngült testben nem tud eredeti elevenségével jelentkezni, de semmiesetre se azt, hogy a testtel együtt kihalófélben van. A lélek sorsa nincs a testhez kötve. Sok embert ép szellemi erejének teljességében ér a halál. Sokan életük tavaszán mennek el, ép akkor, amikor lelkük szépsége és ereje bontakozni kezd. Ha ezeket látjuk, lehetetlen nem gondolni arra, hogy az az idő, amit testben élünk, a halhatatlan lélek életének csak egy rövid epizódja csu-

pán. Földi életünk sok ellentmondása és igazságtalansága is egy másik élet felé útal, melyben az ellentétek megoldódnak s a jó és az igaz győzedelmeskedik.

Nagyon sokan vannak, akik azért vonják kétségbe az örök életet, mert a lélek életét csak testhez kötve tudják elképzelni, más létformát számára nem látnak. Mivel azonban a test feltámadását elhinni nem tudják, mert ennek józan eszük és minden tapasztalatuk ellentmond, a lélek sírontúli életét is tagadják. Azok az egyházak, amelyek még ma is, a huszadik században is a testi feltámadást hirdetik, s annak hitét az üdvösség feltételeként akarják a hívekre ráerőszakolni, a gondolkozó emberek között több hitetlenségnek lettek az okozói, mint a természettudomány, melytől a hit érdekeit féltik. A természettudomány minden kétséget kizáróan megállapította azt, hogy a test, mely porból lett, porrá válik ismét, s ha egyszer sírba tették, onnan soha fel nem támad, a lélek örökkévalóságát, a szellem halhatatlanságát azonban soha se tagadta. Valóságban nincs is feltámadás, mert a testnek nem lehet feltámadása, a léleknek pedig nincs szüksége feltámadásra, mert meg se hal, örökké él, halhatatlan.

A nagy titkot, hogy a sírontúli élet milyen lesz, csak akkor fogjuk megtudni, ha a „nagy eset“ bekövetkezett. Addig csak a képzelet festet róla színes, tarka képeket. Természetes, hogy minden ember a maga műveltsége és sajátos életviszonyai szerint képzelel el azt, ami ott reá vár. Vannak, akik azt is csak a földi élet fogalmai szerint tudják elképzelni. A földi élet tovább folytatását várják földi bajok nélkül, földi gyönyörök élvezete mellett. Mások szerint a síron túl az emberre olyan eszményi élet vár, amely semmiben se hasonlítható ehhez a szennyes földi élethez. Az embernek ott olyan tiszta, mennyei örömeben lesz része, amilyenről itt a földön még fogalma se lehet. Vannak, akik úgy képzelik, hogy Isten az embereket haláluk után két csoportra osztja. A jókat jóságuk jutalmául mennyországba juttatja, a rosszakat bűnük büntetéseként pokolra veti. Egyik helyről a másikba nincs átmenet. A jók jutalma üdvösség, a rosszak büntetése kárhozat. Vannak, akik azt hiszik, hogy azok, akiket a sors itt a földön megrövidített, a mennyországban mindenért kárpótást találnak, a szegények ott gazdagok, a boldogtalanok boldogok lesznek és a csalódott szívek reménye ott teljességbe megy. A keresz-

tény anyaszentegyházat a sorsüldözöttek nagy tömegei előtt a multban épp az tette rokon-szenvessé, hogy odafent a mennyországban elégtételt és vigasztalást ígért nekik és ugyanakkor figyelmeztette a sors kedveltjeit, hogy el ne bizakodjanak, mert egykor majd nekik is Isten színe elé kell állaniok. A sok elképzelésben csak az bizonyos, hogy Isten ott is és akkor is szerető jó Atyánk lesz. Pál apostol ezt mondta: „Amiket szem nem látott, fül nem hallott és embernek szíve meg se gondolt, amiket Isten készített az őt szeretőknak“ (I. Kor. II. r. 9. v.).

Isten, aki az ő áldott napját a jókra és a gonoszokra egyaránt felhossa, az örök életet minden gyermeke számára biztosítja, a jók számára is és a rosszak számára is, mert miniket mindnyájunkat azért teremtett, hogy mindnyájunkon nyilvánvalóvá váljék az ő atyai szeretete.

Mennyország és pokol egy-egy lelki állapot. A mennyország a tiszta lelkiismeretű, a pokol a rossz lelkiismeretű emberek lelki állapota. A tudat, hogy minden kötelességemet legjobb tehetségem szerint teljesítettem, szándékosan soha semmi rosszat nem tettem, senkit meg nem bántottam, hanem mindenkivel,

akivel csak tudtam, jót cselekedtem, síron innen és síron túl mennyország lelkemben. Az elmulasztott kötelességek vádja, a könny, melyet mások szeméből fakasztottam, a seb, melyet mások szívéen ütöttem, az önvád amiatt, hogy Isten gyermekéhez nem méltó életet éltem, síron innen és síron túl pokol a lelkemben. Cselekedeteinek következményét senki el nem kerülheti. „Ne tévelyegjete, Isten nem esúfoltatik meg; mert amit vet az ember, azt aratándja is“ (Gal. VI. r. 7. v.).

A lelkiismeret furdalása azonban nem átok, hanem áldás az emberen. Isten azt akarja, hogy senki az ő gyermekei közül el ne vesszen, hanem mindenki üdvösséget nyerjen. Ezért van a lelkiismeretfurdalás. Isten a bűnösöket új életkezdésre akarja vele kényszeríteni. Az volna baj, ha nem ezt tenné, ha a bűnösöket büntetlenül hagyná. A szenvedések tüzeben a lélek megtisztul.

Megrendülve állunk meg kedveseink ravatala mellett. Fáj az is, ha közülük valakit egy hosszú, szép élet után kell elveszítenünk. Ha pedig valakit — mint mondani szoktuk — idő előtt, zsenge korában vagy élete tavaszán szakít ki közülünk a halál, még mielőtt lelke teljes szépsége és gazdagsága kibontakozhatott

volna, érthetetlen kínok tépik szívünket az eset felett. A fájó szívekre nincs más vigasztalás, csak a hit: csak por az, ami porrá lesz, a lélek a síron túl is él, fejlődik és tökéletesedik. „Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes“. Jézusnak ez a tanácsa is az örökkévalóság felé utal. Ha egyébért nem, márcsak azért is lennie kell örök életnek, hogy életünk célja felé, a tökéletesség felé, melyet ezen a földön el nem érhetünk, ott közelebb jussunk. Lehetetlen, hogy Isten olyan életcél állított volna az emberek elé, melyet soha, se síron innen, se síron túl el nem érhetnek.

S lesz-e találkozásunk azokkal, akiket szerettünk és eltemettünk? Testileg soha, mert az ami porból vétetett, ismét porrá lesz. S talán ép ez az, ami miatt a halál sokak előtt olyan kegyetlennek és irtózatossnak látszik. El kell válni és soha se fogjuk látni azokat a kedves arcokat, melyeknek vonásai egy életen át szívünkbe vésődtek. Az egykor kedves, mosolygó arcok, melyekre csókjainkat csókoltuk, eltorzulnak, hideg koporsókban örökre elporladnak. De csak testileg veszítjük el szeretteinket örökre. Lehetetlen, hogy Isten azokat, akiket itt a földön a szeretet aranyszálával fűzött össze, az örökkévalóságban egymástól el-

szakítsa vagy találkozásukat meg ne engedje. Milyen lesz a találkozás? Vajjon a gyermek, akit zsenge korában tépett le a halál anyja kebeléről, gyermek lesz-e akkor is, amikor odafent a mennyországban édesanyja újra felleli. Ezt csak a jó Isten tudja. Mi csak annyit tudunk, hogy a szeretet erősebb, mint a halál, a sírnál meg nem szakad. A szeretet, melyet szívemben édesanyám iránt érzek, nem szűnt meg akkor, amikor eltemettem, ma is itt él szívemben és halóporában is örökké áldom őt. A szeretet, amelyet gyermekeimmel szemben érzek, nem szűnik meg akkor se, amikor majd engem eltemetnek, — halóporomban is örökké áldani fogom őket. A szeretet halhatatlan.

„Hirdesd az ígét, állj elő vele alkalmas és alkalmatlan időben, ints, fedd, buzdíts teljes béketűréssel és tanítással.”

II. Tim. IV. c. 2. v.